

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 230 sahifa,
16-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologiyaviy yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinovna	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakulov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	

BO'LAJAK PEDAGOGLARNI TAYYORLASHDA STEAM YONDASHUVINING ROLI

Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li

Toshkent amaliy fanlar universiteti katta o'qituvchisi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti pedagogika fakulteti
mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida STEAM yondashuvining ahamiyati, pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishdagi o'rni hamda innovatsion metodlarni qo'llash imkoniyatlari tahlil qilinadi. STEAM yondashuvi talabalarda ijodiy fikrlash, muammolarni hal etish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari STEAM ta'limi bo'lajak pedagoglarni zamonaviy ta'lim muhitida samarali faoliyat yuritishga tayyorlashda muhim omil ekanini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: STEAM ta'limi, pedagogik ta'lim, innovatsion metodlar, integrativ ta'lim, kreativ fikrlash, kasbiy kompetensiya.

Abstract: The importance of the STEAM approach in training future teachers, its role in developing pedagogical competencies, and the possibilities of applying innovative methods are analyzed. The STEAM approach contributes to the development of students' creative thinking, problem-solving abilities, and practical skills. The findings indicate that STEAM education is an important factor in preparing future teachers for effective professional activity in a modern educational environment.

Key words: STEAM education, pedagogical education, innovative methods, integrative education, creative thinking, professional competence.

Аннотация: Анализируются значение подхода STEAM в процессе подготовки будущих педагогов, его роль в формировании педагогических компетенций, а также возможности применения инновационных методов. Подход STEAM способствует развитию у студентов творческого мышления, навыков решения проблем и практических умений. Результаты исследования показывают, что STEAM-образование является важным фактором подготовки будущих педагогов к эффективной профессиональной деятельности в современной образовательной среде.

Ключевые слова: STEAM-образование, педагогическое образование, инновационные методы, интегративное образование, творческое мышление, профессиональная компетентность.

KIRISH

Bugungi kunda pedagogik kadrlarni tayyorlashning dolzarb vazifalaridan biri – ularni zamonaviy ta'lim muhitida samarali faoliyat ko'rsatishga tayyorlashdir. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 3-iyuldagi "Ma'muriy islohotlar doirasida oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-200-sonli¹ qarorida^[1] belgilangan ma'muriy islohotlar doirasida oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari muhim ahamiyat kasb etadi. Qarorda alohida ta'kidlanganidek, Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi faoliyatining ustuvor yo'nalishlaridan biri – "ilmiy-tadqiqot ishlari samaradorligini oshirish, davlat ilmiy va innovatsion dasturlari ijrosini muvofiqlashtirish, shuningdek, ta'lim, ilm-fan va ishlab chiqarish o'rtasida integratsiyani ta'minlash"dan iboratdir.

Mazkur ustuvor yo'nalishlar pedagogik ta'lim tizimida STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) yondashuvining joriy etilishini ilmiy asosda izohlashga imkon beradi. STEAM ta'limi fanlararo integratsiyalashgan metodika orqali nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni, ijodiy fikrlashni hamda innovatsion yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu tariqa bo'lajak pedagoglar nafaqat o'z fanini chuqur o'rganadi, balki ta'lim, ilm-fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi integratsiyani ta'minlash jarayonida ham faol ishtirok etishga tayyor bo'ladi.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 3-iyuldagi "Ma'muriy islohotlar doirasida oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-200-sonli qarori: <https://lex.uz/docs/-6518515>

Bugungi ta'lim tizimida pedagogik kadrlarni tayyorlashning eng dolzarb masalalaridan biri – talabalarda innovatsion fikrlash, ijodiy yondashuv hamda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishdir. Bu esa o'z navbatida pedagogning samarali faoliyat ko'rsatishiga, o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv tashkil etishiga imkon yaratadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda jahon ta'lim tizimida keng tarqalgan STEAM yondashuvi fanlararo integratsiyalashgan ta'lim modeli sifatida e'tirof etilmoqda. STEAM o'z ichiga quyidagi sohalarni qamrab oladi: tabiiy fanlar (Science), texnologiya (Technology), muhandislik (Engineering), san'at (Art) va matematika (Mathematics). Mazkur yondashuv bo'lajak pedagoglarni faqat nazariy bilimlar bilan cheklab qo'ymasdan, ularni amaliy ko'nikmalar hamda ijodiy fikrlash bilan qurollantirish imkonini beradi.

Pedagogik ta'limda STEAM yondashuvining asosiy maqsadi talabalarni muammoli vaziyatlarni hal etishga o'rgatish, ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish hamda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash kompetensiyasini oshirishdan iboratdir [3]. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida STEAM yondashuvining samaradorligini aniqlash hamda uning pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishdagi rolini tadqiq etish muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Globallashuv jarayonida ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – raqobatbardosh, innovatsion fikrlaydigan hamda zamonaviy texnologiyalarni qo'llay oladigan mutaxassislarni tayyorlashdan iboratdir. Ayniqsa, pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida yangi pedagogik yondashuvlar va innovatsion metodlarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. So'nggi yillarda dunyo ta'lim tizimida keng qo'llanilayotgan STEAM ta'limi ana shunday innovatsion yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika fanlarini integratsiyalashgan holda o'qitishga asoslanadi.

Bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida STEAM yondashuvini qo'llash talabalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, muammolarni kompleks tahlil qilish, innovatsion g'oyalar ishlab chiqish hamda amaliy faoliyatga tayyorligini oshirish kabi ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli pedagogik ta'lim tizimida STEAM yondashuvining o'rni va ahamiyatini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

STEAM atamasi ingliz tilidagi quyidagi so'zlarning bosh harflaridan tashkil topgan ^[2]: Science – tabiiy fanlar, Technology – texnologiya, Engineering – muhandislik, Art – san'at, Mathematics – matematika. STEAM ta'limi fanlarni alohida o'rganish emas, balki ularni o'zaro integratsiyalashgan holda o'qitishga asoslangan pedagogik yondashuv hisoblanadi. Mazkur yondashuv fanlar integratsiyasi, amaliy faoliyatga yo'naltirilgan ta'lim, muammoli vaziyatlarni hal etish, ijodkorlik va innovatsion fikrlashni rivojlantirish hamda jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantirish kabi asosiy tamoyillarga tayanadi. STEAM ta'limi orqali talabalar nazariy bilimlarni real hayotdagi vaziyatlar bilan bog'lash imkoniyatiga ega bo'ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining ahamiyatini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Avvalo, mavzuga oid ilmiy-pedagogik adabiyotlar, xalqaro va milliy tadqiqotlar hamda STEAM ta'limiga doir nazariy manbalar tahlil qilindi. Shuningdek, pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning STEAM yondashuviga bo'lgan munosabati va uning o'quv jarayonidagi samaradorligini aniqlash uchun kuzatuv, suhbat hamda so'rovnoma usullaridan foydalanildi. Tadqiqot davomida talabalarning ijodiy fikrlashi, muammolarni hal qilish qobiliyati va amaliy ko'nikmalarini aniqlashga qaratilgan topshiriqlar ham qo'llanildi. Olingan ma'lumotlar qiyosiy tahlil, umumlashtirish hamda tizimli tahlil usullari orqali qayta ishlanib, STEAM yondashuvining pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishdagi o'rni baholandi. Tadqiqot natijalarini tahlil qilish jarayonida pedagogik jarayonning samaradorligi, talabalarning o'quv faoliyatidagi faolligi hamda innovatsion metodlardan foydalanish darajasi o'rganildi. Shu asosda bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida STEAM yondashuvining samaradorligi ilmiy jihatdan asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Pedagoglarni tayyorlash jarayonida STEAM yondashuvi quyidagi jihatlar bilan muhim ahamiyat kasb etadi. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish. STEAM yondashuvi talabalarda kreativ fikrlashni shakllantiradi, chunki u muammolarni bir nechta fan nuqtai nazaridan tahlil qilishni talab qiladi. Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish. Bo'lajak pedagoglar STEAM loyihalari orqali tajribalar o'tkazadi, modellar yaratadi hamda texnologik qurilmalar bilan ishlaydi. Bu esa ularning amaliy kompetensiyasini oshiradi. Innovatsion pedagogik faoliyatni rivojlantirish. STEAM yondashuvini o'zlashtirgan pedagoglar o'z darslarida interaktiv metodlardan foydalanadi, loyiha asosida ta'limni tashkil etadi hamda zamonaviy texnologiyalarni qo'llaydi. Muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmasi. STEAM yondashuvi o'quv jarayonida real muammolarni hal etishni nazarda tutadi. Bu esa bo'lajak pedagoglarda analitik fikrlashni rivojlantiradi.

Bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida STEAM yondashuvini samarali joriy etish uchun bir qator yo'nalishlarga e'tibor qaratish lozim ^[6]. Jumladan, integratsiyalashgan o'quv dasturlarini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida fanlar o'rtasidagi integratsiyani kuchaytirish zarur hisoblanadi. Shuningdek, loyiha asosida ta'limni tashkil etish muhimdir. Talabalar turli loyihalar ustida ishlash orqali bilim va ko'nikmalarni egallaydi. Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ham muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. STEAM ta'limida robototexnika, 3D modellash, raqamli laboratoriyalar hamda interaktiv platformalar kabi texnologiyalar keng qo'llaniladi. Shu bilan birga, kreativ o'quv muhitini yaratish ham muhim hisoblanadi. STEAM ta'limi uchun maxsus laboratoriyalar, maker space markazlari hamda innovatsion sinflarni tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi.

STEAM yondashuvi asosida bo'lajak pedagoglarda turli kompetensiyalar shakllanadi ^[5]. Kasbiy kompetensiya pedagogning o'z fanini chuqur tushunishi va uni samarali o'qita olish qobiliyatini ifodalaydi. STEAM yondashuvi orqali talabalar nafaqat nazariy bilimlarni egallaydi, balki fanlarni bir-biri bilan integratsiyalashgan holda o'rganadi. Masalan, matematik masalani muhandislik yoki texnologiya loyihasi kontekstida hal qilish orqali talaba o'z fanini amaliyot bilan bog'lashni o'rganadi. Shu tariqa, kelajakdagi pedagog o'quvchilarga darsni yanada interaktiv, qiziqarli va samarali tarzda yetkazish imkoniyatiga ega bo'ladi. Axborot-kommunikatsion kompetensiya zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayonida qo'llash malakasini o'z ichiga oladi. STEAM yondashuvi doirasida talabalar robototexnika, 3D modellash, interaktiv dasturlar hamda raqamli laboratoriyalar bilan ishlashni o'rganadi. Bunday tajriba pedagogga kelajakda darslarda texnologiyalardan samarali foydalanish, talabalarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish hamda ta'lim jarayonini raqamli resurslar bilan boyitish imkoniyatini beradi. Kreativ kompetensiya yangi g'oyalar ishlab chiqish va innovatsion dars metodlarini yaratish qobiliyatini anglatadi. STEAM yondashuvi talabalarni muammolarni turli nuqtai nazardan tahlil qilishga hamda innovatsion yechimlar izlashga undaydi. Masalan, talaba fizik qonunlarni o'rganish jarayonida ularni san'at yoki texnologiya loyihalarida qo'llash orqali o'z ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Bu esa kelajakdagi pedagogning darslarini yangicha metodlar bilan boyitishga xizmat qiladi. Kommunikativ kompetensiya esa jamoaviy ishlash, fikr almashish hamda samarali muloqot qilish ko'nikmalarini ifodalaydi. STEAM yondashuvi asosida talabalar ko'pincha guruh loyihalari ustida ishlaydi. Bu jarayonda ular o'z g'oyalarini tushuntirish, boshqalarning fikrini tinglash, kelishuvlarga erishish hamda birgalikda muammolarni hal qilishni o'rganadi. Natijada bo'lajak pedagog nafaqat mustaqil ishlashga, balki jamoaviy pedagogik faoliyatni muvaffaqiyatli tashkil etishga ham tayyor bo'ladi.

STEAM yondashuvi bo'lajak pedagoglarda kasbiy, axborot-kommunikatsion, kreativ hamda kommunikativ kompetensiyalarni bir vaqtning o'zida shakllantiradi. Bu esa ularning kelajakdagi pedagogik faoliyatini nafaqat nazariy bilimlar bilan, balki amaliy ko'nikmalar, ijodiy fikrlash hamda samarali kommunikatsiya qobiliyatlari bilan boyitadi. Natijada bunday pedagoglar zamonaviy ta'lim muhitida innovatsion va interaktiv darslarni tashkil etishga tayyor bo'ladi. STEAM yondashuvining asosiy afzalliklari ta'lim jarayonining qiziqarli va interaktiv bo'lishi, talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lash, innovatsion g'oyalarni rivojlantirish hamda zamonaviy kasblarga tayyorgarlikni kuchaytirishdan iboratdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida STEAM yondashuvini qo'llash zamonaviy ta'lim tizimining muhim talablaridan biridir. Mazkur yondashuv pedagogik ta'lim sifatini oshirish, talabalarning ijodiy va analitik fikrlashini rivojlantirish hamda ularning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi. STEAM ta'limi orqali pedagoglar o'z faoliyatida innovatsion metodlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga hamda kelajak avlodni zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirishga xizmat qiladi. Shu bois pedagogika oliy ta'lim muassasalarida STEAM yondashuvini keng joriy etish, o'quv dasturlarini takomillashtirish hamda zamonaviy o'quv muhitini yaratish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 3-iyuldagi PQ-200-sonli "Ma'muriy islohotlar doirasida oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori: <https://lex.uz/docs/-6518515>
2. National Research Council. STEM Integration in Education. – Washington, 2014.
3. Sanders M. STEM, STEM Education, STEMmania. // Technology Teacher Journal, 2014.
4. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2017.
5. Xodjaev B. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent, 2018.
6. Yakman G. STEAM Education Framework. – 2019.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.